

ส่วนที่ 9

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด

จังหวัดอุตรดิตถ์

ประวัติความเป็นมา “จังหวัดอุตรดิตถ์”

สมัยก่อนการเดินทางและการขนส่งสินค้าเพื่อขึ้นมาค้าขายทางตอนเหนือ ใช้การเดินทางทางน้ำ และแม่น้ำที่สามารถให้เรือสินค้า ประเภทเรือสำเภابرทุกสินค้าขึ้นลงได้สะดวกมีเพียง แม่น้ำน่าน โดยเดินทางจากกรุงเทพมหานคร และกรุงศรีอยุธยา ขึ้นมาจนถึงตำบลบางโพท่าอิฐ (ท่าอิฐ) จังหวัดอุตรดิตถ์ เพราะเหนือแม่น้ำขึ้นไปมีสภาพตื้นเขิน และมีเกาะแก่งมาก ฉะนั้น ตำบลบางโพท่าอิฐ (ท่าอิฐ) จึงเป็นย่านการค้าที่สำคัญในสมัยก่อน เป็นที่รวมสินค้านานาชนิดที่พ่อค้าจากทางใต้ และพ่อค้าทางเหนือก็นำสินค้ามาจำหน่ายและแลกเปลี่ยนกัน

ในปี 2430 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) มีพระราชดำริเห็นว่า ตำบลนี้คงจะเจริญต่อไปภายหน้า จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเป็นเมืองขึ้น เรียกว่า เมืองอุตรดิตถ์ (หมายความถึงเมืองท่าทางเหนือ) แต่ยังทรงโปรดให้เป็นเมืองขึ้นกับเมืองพิษณุ ต่อมาในปี 2442 ให้ย้ายศาลากลางจากเมืองพิษณุไปตั้งที่เมืองอุตรดิตถ์

คำขวัญจังหวัดอุตรดิตถ์

"เหล็กน้ำพี้ลือเลื่อง เมืองลางสาดหวาน"
"บ้านพระยาพิชัยดาบหัก ถิ่นสักใหญ่ของโลก"

ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

ในสมัย ๗๗ จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อราว พ.ศ. 2483 ดำริให้มีการออกแบบทำตราประจำจังหวัดต่าง ๆ ขึ้น เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์และนำเสนอปูชนียสถานปูชนียวัตถุ ที่สำคัญ ๆ ของแต่ละจังหวัดให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้น ดังนั้น จึงได้นำรูปพระแท่นศิลาอาสน์ ซึ่งเป็นโบราณสถานคู่บ้านคูเมืองของอุตรดิตถ์ มาผูกติดลวดลายเป็นตราประจำจังหวัด ตราประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ ออกแบบครั้งแรกโดยพระพรหมพิจิตรเขียนลายเส้นโดย นายอุจน์ เศรษฐมालย์ โดยทำเป็นรูปมณฑปประดิษฐาน พระแท่นศิลาอาสน์ ต่อมาทางราชการให้เพิ่มเติมรายละเอียดโดยทำรูปครุฑ ซึ่งเป็นตราแผ่นดินและลวดลายกนกมาประกอบไว้ พร้อมทั้งเพิ่มตัวอักษรอุตรดิตถ์เข้าไว้ในตราด้วย

เปลือกบางสู้ความแห้งแล้งไม่ได้ ตายไปเกือบหมด เหลือแต่ประดู่จึงกำหนด ให้เป็นต้นไม้ประจำจังหวัดและ ดอกไม้ประจำจังหวัด ในโอกาสนั้น เนื่องจากไม้ประดู่โตช้ามาก ต่อมา จึงพยายามปลูกต้นกัลปพฤกษ์ ชัยพฤกษ์ และอินทนิล ขึ้นมาใหม่อีก ซึ่งยังคงมีเหลือให้เห็นอยู่บางส่วนหนึ่งก็ถูกตัดทำลายไปเพราะกิ่งก้านมี ผลกระทบต่อสายไฟฟ้าและสายโทรศัพท์ ดังนั้น จึงยังยึดถือดอกประดู่เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดในแนวคิดเดิม ชื่อเรียก ประดู่บ้าน ประดู่ลาย สะโนและประดู่อินเดีย ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไม้ต้นสูง 25 เมตร หรือมากกว่า ใบประกอบ 1 ใบ มี 7 - 11 ใบย่อย ใบรูปไข่ หรือไข่แกมขอบขนาน มีดอกมากเป็นสี เหลืองและมีกลิ่นหอม

สรรพคุณ

ราก แก่ไข้ แก่ไข้พิษเซื่องซึม แก่พิษไข้ กล่อมโลหิต บำรุงโลหิต คุมธาตุ แก่เสมหะเฟื่อง
แก่น บำรุงโลหิต กล่อมโลหิต แก่เสมหะเฟื่อง คุมธาตุ แก่กะษัย
ใบ ทำให้ฝีสุกเร็ว พอกแผล แก่ผดผื่นคัน
ยาง แก่โรคท้องเสีย แก่โรคปากเปื่อย แก่ปากแตกกระแหว

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ต้นสัก ต้นไม้ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ต้นที่ยังอ่อนอยู่มีขนสูงได้ถึง 50 เมตร ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามวงรีกว้าง กว้าง 6 - 50 เซนติเมตร ยาว 11 - 95 เซนติเมตร ดอกช่อขนาดใหญ่ ออกที่ปลายกิ่ง และช่อใบบริเวณปลายกิ่ง กลีบดอกสีขาวเชื่อมติดกันเป็นหลอดสั้นผลสด รูปค่อนข้างกลมมีขนละเอียดหนานุ่ม หุ้มเมล็ดด้วยกลีบเลี้ยงที่ขยายตัว เป็นไม้คุณภาพดีของประเทศและมีราคาแพงใช้ใน งานก่อสร้างและงานเฟอร์นิเจอร์ได้เป็นอย่างดี ตำรายาไทยใช้แก่นขับปัสสาวะ แก่บวมน้ำ แก่ไข้ เปลือกต้น เข้ายา คุมธาตุ แก่นและใบขับลมในลำไส้ รักษาเบาหวาน ปัสสาวะพิการ (อาการ ปัสสาวะปวด หรือ กระปริบกระปรอย หรือขุนขึ้นสีเหลืองเข้ม หรือมีเลือด) และไตพิการ ยาพื้นบ้านใช้แก่นผสมกับรกทองพันชั่ง หัวข้าวเย็นเหนือ หัวข้าวเย็นใต้ ต้นกำแพงเจ็ดชั้น ต้นหัวร้อยรู และหญ้าชันกาดทั้งต้น ต้มน้ำดื่ม แก่ เบาหวานพบว่าน้ำสกัดใบ ลดระดับน้ำตาลในเลือดได้ ออกฤทธิ์เร็วและหมดฤทธิ์เร็ว

วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุดรดิตถ์

วิสัยทัศน์ :

**“ เมืองแห่งคุณภาพชีวิต ผลผลิตปลอดภัย
สืบสานวัฒนธรรมไทย ก้าวไกลสัมพันธ์เพื่อนบ้านยั่งยืน ”**

เป้าประสงค์ :

1. ประชาชนและชุมชนมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพมีชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การปกครองอย่างมีคุณภาพ
2. ผลผลิตด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้า ผลิตภัณฑ์ OTOP มีคุณภาพ ปลอดภัย และมีระบบการตลาดที่ดี
3. เป็นดินแดนแห่งความสงบสุข มีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดั่งงาม มีจริยธรรม และเป็นเมืองน่าอยู่
4. มีการพัฒนาที่ยั่งยืน อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ และพลังงานที่เพียงพอ
5. จุดผ่านแดนถาวรภูคู้ มีศักยภาพการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์อันดี ทั้งภายในและระหว่างประเทศสูงขึ้น

พันธกิจ :

1. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ เด็ก มีความรู้ คุณธรรม มีวินัย มีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดั่งงาม และมีการสืบสานต่อไป มีความมั่นคงและยั่งยืนในการดำรงชีวิต
2. ส่งเสริม พัฒนา ผลผลิตด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้า OTOP ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพปลอดภัย และมีระบบการตลาดที่ดี
3. ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและความสมัครสมานสามัคคีของประชาชน
4. พัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำ และพลังงาน
5. ส่งเสริมพัฒนาจุดผ่านแดนถาวรภูคู้ และการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์ ที่ดี ทั้งภายใน และระหว่างประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ :

1. เสริมสร้างบ้านเมืองให้น่าอยู่ ชุมชนและครอบครัวเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี
กลยุทธ์ :-
 - 1.1 พัฒนาและปรับปรุง โครงข่ายคมนาคมผังเมืองทุกระดับ ระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานให้ทั่วถึงและเชื่อมโยงกับจังหวัดและประเทศอื่น และรองรับการพัฒนาระบบขนส่งทางรางของรัฐบาล
 - 1.2 เพิ่มศักยภาพบุคลากรและระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ให้สะอาด โปร่งใสตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน
 - 1.3 พัฒนาทรัพยากรมนุษย์บนพื้นฐานความเสมอภาค และเท่าเทียมโดยการสร้างโอกาสยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพและการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกสถาบันการศึกษาตลอดจนเปิด

โอกาสในการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศได้อย่างกว้างขวาง ถูกต้อง เป็นธรรม และรวดเร็ว

1.4 พัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทุกเพศ ทุกวัย ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานให้มีความก้าวหน้า มีหลักประกันที่มั่นคงในชีวิต ส่งเสริมบริการสาธารณสุข สุขอนามัย สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม และส่งเสริมการศึกษา

1.5 เสริมสร้างสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง ปลอดภัยเสถียร มีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1.6 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในการร่วมกันพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสมานฉันท์ และความมั่นคงภายในและชายแดน การบริหารวิกฤตการณ์ด้านสาธารณสุข และภัยพิบัติต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนาภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพปลอดภัยได้มาตรฐาน และมีการบริหารจัดการด้านการตลาดที่มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ :-

2.1 ส่งเสริม พัฒนาระบบการผลิต ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่าโดยมุ่งพัฒนาผลผลิตที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และปลอดภัยต่อผู้บริโภค

2.2 ส่งเสริมพัฒนาการปลูกพืช ด้วยระบบโซนนิ่งภาคการเกษตรการพัฒนาไปสู่สัตว์ และประมงที่สอดคล้องกับการตลาด โดยส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มรายได้ในภาคการเกษตร

2.3 เสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการให้กับภาคเกษตร สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการ ตลอดจนส่งเสริมกลุ่ม OTOP กลุ่มธุรกิจ ผู้ประกอบการ SMEs ให้มีความเข้มแข็ง

2.4 ส่งเสริมการศึกษาการวิจัย การสร้างนวัตกรรม และการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการแปรรูป และผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพ และปลอดภัย ตรงความต้องการของตลาดและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว

3. พัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ :-

3.1 ทำนุบำรุง รักษา และสืบทอด ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โดยการเชื่อมโยงกับการพัฒนาทางสังคมการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจให้เป็นเมือง ๓ วัฒนธรรมที่มีเสน่ห์ยิ่งขึ้น

3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ การประกอบอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการมีรายได้

3.3 ส่งเสริมเชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวกับเพื่อนบ้าน ทั้งภายในและต่างประเทศ

3.4 พัฒนาการท่องเที่ยวทุกด้าน ทุกพื้นที่ โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์ และศักยภาพสูง

4. อนุรักษ์ พื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำ และส่งเสริมพัฒนาพลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ :-

4.1 การสร้างสมดุลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมกับการอนุรักษ์ พัฒนา พื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันตลิ่งพังทลาย การพัฒนาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการเป็นระบบและคุ้มค่า และสนับสนุนขยายผลโครงการตามแนวพระราชดำริ

4.2 กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และดำเนินการจัดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ของประชาชน ให้เพียงพอแก่การอยู่อาศัยและการเกษตรกรรม โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น อย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม

4.3 ส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของเมืองและท้องถิ่นภายใต้การมี ส่วนร่วมของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4.4 ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนควบคุมและกำจัด ภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

4.5 ส่งเสริม สนับสนุน การอนุรักษ์พลังงานและการบริหารจัดการด้านพลังงานให้มีประสิทธิภาพ สูงสุด ทั้งในภาครัฐและเอกชนอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

5. เพิ่มศักยภาพ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์ :-

5.1 พัฒนาจุดผ่านแดนถาวรฤดู ในทุกด้านเพื่อให้เป็นประตูสู่ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่นๆ ที่สำคัญของประเทศไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

5.2 พัฒนาสัมพันธ์ไมตรีและความร่วมมือกับจังหวัดทั้งภายในและระหว่างประเทศ และพัฒนาการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอันดีระหว่างกันอย่างยั่งยืน

5.3 พัฒนาความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ พัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจชายแดน และระบบ Logistics ให้เอื้อประโยชน์ต่อการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับการค้าและรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

5.4 พัฒนาสินค้าและบริการ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค คู่ค้า นักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป

5.5 สนับสนุนให้มีการปรับปรุง พัฒนา การท่องเที่ยวทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของจังหวัดอุดรดิตถ์

1. ระบบการเชื่อมโยงโครงสร้างเครือข่ายระหว่าง POC (ศูนย์ปฏิบัติการจังหวัดอุดรดิตถ์) กับ PMOC, MOC, DOC และอื่นๆ ตลอดจนระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ GIS

ในการเชื่อมโยงเครือข่ายของจังหวัดระหว่าง POC (ศูนย์ปฏิบัติการจังหวัดอุดรดิตถ์) กับ PMOC, MOC, DOC และ POC อื่น ๆ นั้น จังหวัดอุดรดิตถ์ได้ดำเนินการจัดทำารเชื่อมต่อไว้แล้ว จำนวน 3 ช่องทางด้วยกัน เพื่อเป็นการบริการประชาชน และหน่วยงานราชการต่าง ๆ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ช่องทางที่ 1 ช่องทางที่ใช้ระบบ Internet ของจังหวัด โดยใช้เครือข่ายของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (ความเร็วภายในประเทศ 200 Mbps นอกประเทศ 20 Mbps) (Website ของจังหวัดคือ <http://www.uttaradit.go.th> และ <http://www.utdpoc.go.th>) สำหรับใช้ในการติดต่อกับส่วนราชการต่าง ๆ และบริการประชาชน โดยเป็นลักษณะของข้อมูลเปิดทั้งหมด ส่วนข้อมูลสำหรับผู้บริหารจะมีระบบรักษาความปลอดภัยโดยมี user และ password ในการเข้าใช้ข้อมูล และมีการปรับปรุง (Update) ให้ทันสมัยตลอดเวลา เพื่อประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของจังหวัด เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารข้อมูล ตลอดจนแก้ปัญหา ข้อขัดข้องความต้องการให้แก่ ทางราชการตลอดจนเป็นศูนย์กลาง Website ของทุกส่วนราชการไปยัง PMOC, MOC, DOC

ช่องทางที่ 2 ช่องทางที่ใช้ระบบ Internet ของจังหวัด โดยใช้เครือข่ายกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (MICT) หรือเครือข่ายสื่อสารข้อมูลภาครัฐ (GIN) มีโครงข่ายสำรอง (Back-up link) ทั้งระบบ จาก PMOC/MOC/DOC/POC ผ่านเครือข่าย GIN จะเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงหน่วยงานภายในของภาครัฐเข้าด้วยกันโดยมีลักษณะเป็น Government Intranet เชื่อมโยงสำนักนายกรัฐมนตรี หน่วยงานระดับกระทรวง และหน่วยงานระดับกรม ซึ่งรองรับการเชื่อมโยงไปถึงระดับต่ำกว่ากรมได้ ในระยะต่อไป

ช่องทางที่ 3 ช่องทางใช้ระบบเชื่อมโยงสื่อสารแบบไร้สาย (Wireless LAN) บริเวณศาลากลางจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อใช้ในการติดต่อกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ และในส่วนของมหาดไทยรวมทั้งเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วประเทศสำหรับการดำเนินงานด้าน GIS นั้น จังหวัด ได้ดำเนินการติดตั้งไว้ที่เครือข่ายแม่ Server ของจังหวัด ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำฐานข้อมูลของ POC ไปใช้ได้ โดยสามารถติดต่อรายละเอียดได้ที่กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดอุดรดิตถ์

2. จังหวัดอุดรดิตถ์ได้ระบบฐานข้อมูล (Database) อิเล็กทรอนิกส์ของศูนย์ปฏิบัติการจังหวัด (POC) โดยครอบคลุมข้อมูล 45 ฐานข้อมูล และ 32 ตัวชี้วัด (ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ประกอบด้วยข้อมูลย้อนหลังอย่างน้อย 3 ปี รวมถึงข้อมูลล่าสุดของปีปัจจุบัน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประชาชนผู้สนใจทั่วไปสามารถเรียกดูข้อมูลได้จาก ข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการจังหวัด (www.utdpoc.go.th) หรือ ที่เว็บไซต์ของจังหวัดอุดรดิตถ์ ชื่อ www.uttaradit.go.th

3. จังหวัดได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศของจังหวัด เพื่อช่วยในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐของจังหวัด และเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในภาคเอกชน ร้านค้า ของจังหวัด รวมทั้งได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศ ช่วยในการทำงานให้รวดเร็ว ลดพลังงาน คือระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (E-Document) ระบบร้องเรียนร้องทุกข์ (ศูนย์ดำรงธรรม) ระบบสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งมีการพัฒนาบุคลากรด้านสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดอุตรดิตถ์

1. ลักษณะทั่วไปของจังหวัดอุตรดิตถ์

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

อุตรดิตถ์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง เป็นประตูขึ้นสู่ดินแดนล้านนาตะวันออก เป็นเมืองก่อนประวัติศาสตร์ ตัวเมืองเดิมชื่อ บางโพท่าอิฐ ได้รับการยกฐานะเป็นจังหวัดเมื่อ พ.ศ. 2476 “อุตรดิตถ์” หมายถึง เมืองท่าแห่งทิศเหนือ เป็นเมืองด่านานแม่ย่าลับแล และเมืองถิ่นกำเนิดของวีรบุรุษกู้ชาติ “พระยาพิชัยดาบหัก” ทหารเอกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ 491 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ 485 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน

ทิศใต้ ติดกับ จังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันออก ติดกับ จังหวัดพิษณุโลก และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
มีเขตชายแดนยาวประมาณ 135 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดกับ จังหวัดสุโขทัย

1.2 ภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

ที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำน่าน และลำน้ำสาขาที่ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำน่านสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ค่อนข้างราบเรียบ อยู่ในเขตอำเภอตรอน พิชัย และบางส่วนของอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ ลับแล และทองแสนขัน (ประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด)

ที่ราบระหว่างหุบเขาและเชิงเขา บริเวณที่อยู่ต่อเนื่องจากบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำทางด้านเหนือและด้านตะวันออกของจังหวัด ประกอบด้วยที่ราบแคบ ๆ ระหว่างหุบเขาตามแนวคลองตรอน แม่น้ำป่าด คลองแม่พร่อง ห้วยน้ำไคร้ และลำธารสายต่าง ๆ สลับกับภูมิประเทศเป็นเขาในเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ ลับแล น้ำป่าด ฟากท่า ท่าปลาและอำเภอบ้านโคก (ประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด)

เขตภูเขาและที่สูง อยู่ในบริเวณทางด้านเหนือ และทางตะวันออกของจังหวัด โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอลับแล น้ำป่าด ฟากท่า ท่าปลา และอำเภอบ้านโคก (ประมาณ 60% ของพื้นที่ทั้งหมด)

1.3 การใช้พื้นที่

พื้นที่ทั้งหมด 7,838 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,899,120 ไร่ เป็นอันดับที่ 11 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ : อันดับที่ 25 ของประเทศ

การใช้ที่ดิน

- 1) **พื้นที่การเกษตร** 1,255,225 ไร่ คิดเป็น 26% ของพื้นที่ทั้งหมด
 - 1.1) **พื้นที่ทำนา** 610,057 ไร่ คิดเป็น 49% ของพื้นที่การเกษตร
 - 1.2) **พื้นที่ทำไร่** 268,848 ไร่ คิดเป็น 21% ของพื้นที่การเกษตร
 - 1.3) **พื้นที่ทำสวน** 273,879 ไร่ คิดเป็น 22% ของพื้นที่การเกษตร
 - 1.4) **พื้นที่การเกษตรอื่น ๆ** 102,441 ไร่ คิดเป็น 8% ของพื้นที่การเกษตร
- 2) **พื้นที่ป่าไม้** 3,075,568 ไร่ คิดเป็น 62% ของพื้นที่ทั้งหมด ข้อมูลของกรมป่าไม้ที่มีล่าสุด พ.ศ. 2555)

1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดอุตรดิตถ์ได้รับอิทธิพลจากกระแสลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงใต้ มีความชื้นและความร้อนสูง ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนจัด อุณหภูมิเฉลี่ย 35 องศาเซลเซียส ในฤดูหนาว อากาศเย็นสบายในฤดูหนาวและในฤดูฝนมีฝนตกชุก ปริมาณน้ำฝนของจังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ช่วง 957.3 มิลลิเมตร ถึง 1,695.9 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตกประมาณ 99 วัน

1.5 ศักยภาพที่สำคัญของจังหวัดอุตรดิตถ์

- ด้านเกษตรกรรม มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนมาก (26% ของพื้นที่ทั้งหมด) ส่วนใหญ่เป็น นาข้าว และสวนผลไม้ เป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศ
- ด้านการค้าชายแดน มีชายแดนติดต่อลาว 135 กม. มีการค้าชายแดนในแต่ละปี ณ จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกูดู่ ช่องห้วยต่าง และช่องมหาราช มูลค่าการค้าชายแดนกว่า 200 ล้านบาทต่อปี ซึ่งกำลังจะได้รับการยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวรช่องกูดู่ และมีเส้นทางเชื่อมโยงกับจังหวัดต่าง ๆ และประเทศเพื่อนบ้านได้โดยสะดวก ดังนี้

ระยะทาง(ก.ม.)

อุตรดิตถ์ → กรุงเทพฯ	=	491 ก.ม.
(230 ก.ม.)		
อุตรดิตถ์ → เชียงใหม่	=	230 ก.ม.
อุตรดิตถ์ → กูดู่	=	162 ก.ม.
(162 ก.ม.) (188 ก.ม.)		
อุตรดิตถ์ → กูดู่ → ไชยะบุรี	=	350 ก.ม.
(162 ก.ม.) (308 ก.ม.)		
อุตรดิตถ์ → กูดู่ → หลวงพระบาง	=	470 ก.ม.
(162 ก.ม.) (258 ก.ม.)		
อุตรดิตถ์ → กูดู่ → เวียงจันทน์	=	420 ก.ม.
(179 ก.ม.) (80 ก.ม.) (8 ก.ม.)		
อุตรดิตถ์ → ตาก → แม่สอด → เมียวดี	=	267 ก.ม.

3. การท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ทั้งด้านประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ เช่น ภูสอยดาว สามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดในภูมิภาคนี้ และประเทศเพื่อนบ้านได้ โดยเป็นประตูเชื่อม 4 มรดกโลก ที่ใกล้ที่สุด : กำแพงเพชร / สุโขทัย / ศรีสัชชาลัย / หลวงพระบาง และเป็นจุดเชื่อมโยงสู่ประเทศในกลุ่มอินโดจีน/อาเซียนได้โดยสะดวกอีกเส้นทางหนึ่งของประเทศ

4. จุดที่ตั้งเป็นประตูเชื่อมภาคเหนือตอนบนกับภาคอีสานตอนบน

5. แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ (เขื่อนสิริกิติ์) และแม่น้ำสำคัญ 3 สาย (แม่น้ำน่าน/แม่น้ำปาด/คลองตรอน) มีฝนตกชุก

6. เส้นทางคมนาคมดี สะดวกทั้งทางรถไฟ และรถยนต์ มีพื้นที่จะพัฒนาเป็นศูนย์ทางรางรถไฟ (Contrainer Yard : CY) ที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ

2. ด้านการเมืองการปกครอง

จังหวัดอุดรดิตถ์แบ่งพื้นที่เพื่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็น 9 อำเภอ 65 ตำบล (รวมเทศบาลเมืองฯ และเทศบาลศรีพนมมาศ) 613 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอดังนี้ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ พิชัย ทรอน ลับแล ท่าปลา น้ำปาด ฟากท่า บ้านโคก และทองแสนขัน มีการแบ่งเขตการบริหารราชการ 3 ระดับ คือ

1. ส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค จำนวน 34 หน่วยงาน
2. ส่วนราชการบริหารส่วนกลาง ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค จำนวน 60 หน่วยงาน
3. ส่วนราชการบริหารส่วนท้องถิ่น 80 แห่ง ประกอบด้วย
 - 3.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง
 - 3.2 เทศบาลเมือง จำนวน 1 แห่ง
 - 3.3 เทศบาลตำบล จำนวน 25 แห่ง
 - 3.4 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 53 แห่ง

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดฯ และที่ทำการปกครองจังหวัดฯ ข้อมูลเดือนกันยายน 2556

การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์

อำเภอ	พื้นที่ ตร.กม.	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลเมือง/ตำบล	อบต.	ห่างจากจังหวัด
เมืองอุดรดิตถ์(รวม ทม./ทต.)	756.48	17	158	11	7	
ทรอน	314.50	5	47	2	5	25 กม.
ท่าปลา	1,681.45	8	85	3	7	40 กม.
น้ำปาด	1,448.71	6	49	1	6	72 กม.
ฟากท่า	632.67	4	31	1	4	115 กม.
บ้านโคก	1,055.91	4	31	1	3	160 กม.
พิชัย	736.68	11	98	2	11	50 กม.
ลับแล	448.77	8	65	4	6	8 กม.
ทองแสนขัน	754.44	4	49	1	4	42 กม.
รวม	7,838.61	67	613	26	53	

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์ ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2556

ประชากร

จำนวนประชากรของจังหวัดทั้งสิ้น 461,051 คน ชาย 227,078 คน หญิง 233,973 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 59 คน/ 1 ตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดคืออำเภอเมืองอุดรดิตถ์ โดยมีความหนาแน่น 199 คน/1 ตร.กม. และอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอบ้านโคก 14 คน/1 ตร.กม.

ตารางแสดงรายละเอียดประชากร และครัวเรือน ของจังหวัดอุตรดิตถ์

พื้นที่	จำนวน หลังคาเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
เมืองอุตรดิตถ์	55,525	73,464,374	77,377,167	150,841
ตรอน	10,993	16,979	17,834	34,813
ท่าปลา	14,875	24,314	24,047	48,361
น้ำปาด	10,075	16,369	16,224	32,593
ปากท่า	5,095	7,366	7,434	14,800
บ้านโคก	5,803	7,388	7,032	14,420
พิชัย	24,853	37,559	39,408	76,967
ลับแล	20,887	27,341	28,401	55,742
ทองแสนขัน	10,514	16,298	16,216	32,514
รวม	156,620	227,078	233,973	461,051

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอุตรดิตถ์ กันยายน พ.ศ. 2556

3. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

3.1 การศึกษา จังหวัดอุตรดิตถ์มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 354 แห่ง มีครู/อาจารย์ 5,813 คน นักเรียน นิสิต นักศึกษา 113,478 คน ซึ่งอัตราส่วน ครู/อาจารย์ ต่อนักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็น 1 : 19 โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระบบ ดังนี้

1) การศึกษาในระบบโรงเรียน มีสถานศึกษา 345 แห่ง ครู/อาจารย์ 5,687 คน นักเรียน นิสิต นักศึกษา 93,219 คิดเป็นอัตราส่วน ครู/อาจารย์ ต่อ นักเรียน 1:17

2) การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีสถานศึกษา 9 แห่ง มีครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 126 คน มีนักศึกษา 20,259 คน จำแนกเป็นสายสามัญ ระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษา ตอนปลาย จำนวน 9,354 คน สายอาชีพ จำนวน 10,905 คน

3.2 การศาสนา ประชากรของจังหวัดอุตรดิตถ์ นับถือศาสนา พุทธ ประมาณร้อยละ 99.66 ศาสนาคริสต์ และอิสลาม ประมาณ ร้อยละ 0.34

- วัด จำนวน 300 แห่ง (พระอารามหลวง 2 แห่ง) - ที่พักสงฆ์ 79 แห่ง

- โบสถ์คริสต์ 14 แห่ง - พระภิกษุ 1,965 รูป/สามเณร 414 รูป

3.3 ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม (เมือง 3 วัฒนธรรม) จังหวัดอุตรดิตถ์มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ที่สำคัญ 3 ลักษณะ คือ 1) ล้านช้าง 2) ล้านนา 3) สุโขทัย หรือรัตนโกสินทร์ และมีงานประเพณีที่สำคัญ ดังนี้

1) งานพระยาพิชัยดาบหักและงานกาชาดจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นงานเทศกาลเชิดชูเกียรติและรำลึกถึงพระยาพิชัยดาบหักที่มีต่อประเทศชาติ ซึ่งจะจัดขึ้น ณ สนามกีฬาพระยาพิชัยดาบหัก หน้าศาลากลางจังหวัดฯ ในวันที่ 7 - 16 มกราคม ของทุกปี

2) งานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ พระยืนพุทธบาทยุคล และพระนอน พุทธไสยาสน์สันนิษฐานว่า มีการจัดงานสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เพื่อร่วมกันทำบุญตักบาตรและนพพระ

แทนศิลาอาสน์ ในวันขึ้น 8-15 ค่ำ เดือน 3 (วันมาฆะบูชา) ของทุกปี ณ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ (พระอารามหลวง)

3) มหกรรมเหล็กน้ำพี้ และของดีทองแสนขัน จัดขึ้นเป็นประจำ ระหว่างวันที่ 20 - 21 มีนาคม ของทุกปี

4) งานประเพณีอัฐมีบูชา เป็นพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพจำลองของพระพุทธเจ้า ประกอบการแสดง แสง สี เสียง กำหนดจัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ - แรม 8 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี ณ วัดบรมธาตุทุ่งยั้ง อ.ลับแล

5) งานเทศกาลกลางสาด ล่องกองหวาน และมหกรรมของดีเมืองอุตรดิตถ์ เป็นการจัดงานเพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรปรับปรุงพันธุ์กลางสาด และส่งเสริมการขายผลไม้ต่าง ๆ และผลิตภัณฑ์สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ณ สนามกีฬาพระยาพิชัยดาบหัก มีกำหนดจัดขึ้นในช่วงกลางเดือนกันยายน - ต้นเดือนตุลาคมของทุกปี โดยมีระยะเวลาการจัดงานประมาณ 10 วัน

4. ด้านเศรษฐกิจ

4.1 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัด

ประกอบด้วยภาคเกษตรเป็นหลัก (~27%) รองลงมาคือ ภาคอุตสาหกรรม (~19%) ภาคการศึกษา (~12%) ภาคการค้า (~10%) ภาคการบริหารราชการ (~9%) และภาคบริการอื่น ๆ (~32%)
หมายเหตุ : (~) = ค่าโดยประมาณ

ที่มา : ข้อมูล GPP แบบ Top-down โดย สศช. คำนวณค่าเฉลี่ย 5 ปี (2550 - 2554)

แผนภูมิโครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดอุตรดิตถ์

4.1.1 โครงสร้างภาคเกษตร

1. ด้านการเพาะปลูก เป็นโครงสร้างหลัก ~76% ได้แก่ ข้าว เป็นผลผลิตหลัก ~45% ข้าวโพด ~5% สับปะรด ~4% ทุเรียน ~4% ลองกอง ~3% หอมแดง ~3% และอื่น ๆ ~12%
2. ด้านปศุสัตว์ ~18% ได้แก่ สุกร ~10% ไก่ ~5% โค ~1% และอื่น ๆ ~2%
3. ด้านอื่น ๆ ~6% ได้แก่ ด้านบริการทางการเกษตร ~5% และป่าไม้ ~1%

(ที่มา : ข้อมูล GPP แบบ Bottom-up โดยกรมบัญชีกลาง คำนวณค่าเฉลี่ย 5 ปี (2551-2555))

4.1.2 โครงสร้างภาคอุตสาหกรรม

1. อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม เป็นโครงสร้างหลัก ~94% ได้แก่ การผลิตน้ำตาลจากอ้อย เป็นการผลิตหลัก ~73% เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ~10% โรงสีข้าว ~7% และอื่น ๆ ~4%

2. ผลิตภัณฑ์ OTOP ~2%

3. การผลิตอื่นๆ ~4% (เครื่องเรือน ~1% กระดาษ ~1% อื่นๆ ~2%)

(ที่มา : ข้อมูล GPP แบบ Bottom-up โดยกรมบัญชีกลาง คำนวณค่าเฉลี่ย 5 ปี (2551-2555))

4.2 การขยายตัวทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจจังหวัดอุดรดิตถ์ ขยายตัวโดยเฉลี่ยปีละ 2.7% เป็นผลมาจากการขยายตัวของสาขาเกษตรกรรมซึ่งเป็นสาขาหลัก (โครงสร้าง ~26% ขยายตัวเฉลี่ยปีละ 5.1%) และการขยายตัวของสาขาอุตสาหกรรม (โครงสร้าง~15% ขยายตัวเฉลี่ยปีละ 10.3%)

ภาคการค้า (สาขาขายส่งขายปลีก) มีสัดส่วนโครงสร้างสูง (สัดส่วน ~10%) แต่การขยายตัวยังอยู่ในระดับต่ำ เพียง 2.4%

ภาคการท่องเที่ยว (สาขาโรงแรมและภัตตาคาร) ยังมีสัดส่วนโครงสร้างน้อย (สัดส่วน ~0.2%) และจากค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 5 ปีหดตัว 4.6%

4.3 รายได้เฉลี่ยประชากรต่อหัว

ในปี 2554 รายได้เฉลี่ยประชากรต่อหัวจังหวัดอุดรดิตถ์ เท่ากับ 59,746 บาท / เป็นอันดับที่ 10 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ และเป็นอันดับที่ 52 ของประเทศ

รายได้เฉลี่ยประชากรทั้งประเทศต่อหัวปี 2554 เท่ากับ 164,513 บาท รายได้เฉลี่ยภาคเหนือ เท่ากับ 72,925 จังหวัดอุดรดิตถ์มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ 104,766 บาท ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยภาคเหนือ 13,179 บาท

(ที่มา : ข้อมูล GPP แบบ Top-down โดย สศช. ปี 2554)

4.4 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดและรายได้ต่อหัว ปี 2554 (และข้อมูลย้อนหลัง 5 ปี)

ปี 2554 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอุดรดิตถ์ 29,310 ล้านบาท เป็นอันดับที่ 12 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ และเป็นอันดับที่ 60 ของประเทศ

5. ด้านการค้าชายแดน

จังหวัดอุดรดิตถ์ มีพรมแดนติดต่อกับ สปป.ลาว โดยประมาณ 135 กิโลเมตร ในพื้นที่ อำเภอบ้านโคก ประมาณ 115 กิโลเมตร และอำเภอน้ำปาด ประมาณ 20 กิโลเมตร มีช่องทางค้าขายตามแนวชายแดน 15 ช่องทาง เป็นช่องทางที่รถยนต์ผ่านเข้าออกได้ 6 ช่องทาง อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านโคก โดยประกาศเป็นจุดค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า จำนวน 4 แห่ง คือ

จุดผ่านแดนถาวร จำนวน 1 แห่ง คือ

- **ช่องภูตู๋** บ้านม่วงเจ็ดต้น หมู่ที่ 2 ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก เปิดค้าขายทุกวัน ตั้งแต่เวลา 06.00 – 20.00 น. อยู่ตรงข้ามกับเมืองปากลายแขวงไชยบูลี ซึ่งมีประชากรประมาณ 60,000 คน อยู่ห่างจากช่องภูตู๋ ระยะทาง 33 กิโลเมตร

จุดผ่อนปรน จำนวน 1 แห่ง คือ

- **ช่องห้วยต่าง** หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก เปิดค้าขายสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันพุธ อยู่ตรงข้ามกับเมืองบ่อแต่น แขวงไชยบูลี ซึ่งมีประชากรประมาณ 17,500 คน

ช่องประเพณี จำนวน 2 แห่ง คือ

1. **ช่องบ่อเปี้ย** (ช่องมหาราช) บ้านบ่อเปี้ย หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเปี้ย อำเภอบ้านโคก ติดต่อค้าขายกับเมืองทุ่งมีชัย แขวงไชยบุรี สปป.ลาว ระยะทาง 14 กิโลเมตร (เมืองปากลาย 45 กิโลเมตร) เปิดทำการค้าขายสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันอาทิตย์ มีประชากร 8,665 คน

2. **ช่องทางพรวัว** หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยมุ่น อำเภอป่าตอง ติดต่อค้าชาย กับ บ้านหนองป่าจิต เมืองบ่อแต่น แขวงไชยะบุรี สปป.ลาว เปิดทำการสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันอาทิตย์ มีประชากร 17,500 คน

ด่านที่มีศักยภาพทางการค้า คือ ด่านถาวรภูตู เมื่อเปรียบมูลค่าการค้าชายแดนของทั้ง 4 ด่าน

1. **ปีงบประมาณ 2547 – กันยายน 2556** มูลค่าการค้าชายแดนรวม**1,868** ล้านบาทเฉลี่ยปีละ 207 ล้านบาท ในปี 2555 มีมูลค่าการค้าสูงถึง **275** ล้านบาท **แต่ในปี 2556** ณ เดือนกันยายน 2556 สิ้นปีงบประมาณ 2556 **มีมูลค่าการค้า 357** ล้านบาท สูงกว่าปี 2555 ประมาณ 82 ล้านบาท คาดว่าอีก 2-3 ปี มูลค่าการค้าชายแดนอุดรดิตถ์-ไชยะบุรี จะมากกว่าปีละ **1,000** ล้านบาท และเมื่อ สปป.ลาว ยกกระดานด่านผาแก้ว เป็นด่านสากลเท่ากับด่านถาวรภูตู มูลค่าการค้าจะต้องสูงกว่า **10,000** ล้านบาท

2. **สินค้าที่ส่งออกไป สปป.ลาว** ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่นสินค้าอุปโภคบริโภคอาหารสด/แห้ง เสื้อผ้าสำเร็จรูป อุปกรณ์ก่อสร้าง วัสดุก่อสร้าง เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด เครื่องใช้ไฟฟ้า ผลไม้ อุปกรณ์เกษตร ปุ๋ย ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช ฟูกนอน ผ้าห่ม และสินค้าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

3. **สินค้าที่นำเข้าจาก สปป.ลาว** ได้แก่ ข้าวโพด เศษเหล็ก ของเก่า ถั่วลิสง ถ่านไม้ สมุนไพร โทรศัพท์มือถือ น้ำมันสำเร็จ มะขาม เหล้า บุหรี่ ไวน์ เบียร์ แกนข้าวโพด เครื่องจักรสาน และสินค้าอื่น ๆ

4. **เปรียบเทียบมูลค่าการค้า ปี 2551 – กันยายน 2556**

รายการ	2551	2552	2553	2554	2555	2556
1. ส่งออก	70.325	77.236	87.627	137.470	161.344	183.311
2. นำเข้า	193.394	13.147	81.503	133.349	113.285	174.151
3. มูลค่ารวม	263.719	90.384	169.130	270.820	274.629	357.462
4. ดุลการค้า	- 123.068	64.088	6.123	4.120	48.059	9.159

5. **การเดินทางผ่านแดนจังหวัดอุดรดิตถ์-แขวงไชยะบุรี ช่วงปี 2551 – กันยายน 2556**

บุคคลผ่านแดน รวม 682,143 คน เฉลี่ยปีละ 113,690 คน หรือเดือนละ 9,474 คน แยกตามด่านจะมีสัดส่วน ดังนี้ ด่านภูตู 43.65% ด่านมหาสาร 35.00% ด่านห้วยพรวัว 19.47% ด่านห้วยต่าง 1.88%

ยานพาหนะผ่านแดน รวม 173,527 คัน เฉลี่ยปีละ 28,921 คัน เดือนละ 2,410 คัน แยกตามด่านจะมีสัดส่วน ดังนี้ ด่านภูตู 37.97% ด่านมหาสาร 38.88% ด่านห้วยพรวัว 20.72% ด่านห้วยต่าง 2.43%

ศักยภาพของด่านถาวรภูตู

ด่านถาวรภูตูสามารถเชื่อมโยงการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวได้หลายมิติ กล่าวคือ

1. เชื่อมอาณาจักรล้านนา กับอาณาจักรล้านช้าง (เชียงใหม่-หลวงพระบาง) ระยะทาง 700 กม.

2. เชื่อมเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง กับเมืองมรดกโลกสุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ด้วยระยะทางประมาณ 600 กม.

3. เชื่อมต่อการขนส่งทางราง ด้วยตู้คอนเทนเนอร์สถานีรถไฟศิวลาอาสน์ไปท่าเรือคลองเตย และแหลมฉบัง โดยเฉพาะการขนส่งสินค้าข้ามแดนไปประเทศที่ 3 จะสะดวกรวดเร็วมากขึ้น

4. ด่านถาวรภูตู จะเป็นประตูเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจ 3 เส้นทาง

การเป็นประตูเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจ จะทำให้ด่านถาวรภูตูมีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้น จะมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นหลากหลายกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ จะมีเครือข่ายการขนส่งเชื่อมจากพม่า

สปป.ลาว, จีน และเวียดนาม เช่น โกดังสินค้า จุดพักรถ โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร อยู่ช่อมรถยนต์ สถานที่บริการ และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว

1) **ระเบียบเศรษฐกิจเหนือ-ใต้** (คุนหมิง-กรุงเทพฯ ระยะทาง 1,800 กม.) เส้นทางนครคุนหมิง-จิ่งหิง (เซียงรุ่ง) -โมหาน (700 กม.) -บ่อเตน-หลวงน้ำทา-บ่อแก้ว (250 กม.) -สะพานมิตรภาพไทย-ลาว 4-เซียงของ-เซียงราย-พะเยา-แพร่-อุตรดิตถ์-พิษณุโลก-นครสวรรค์-กรุงเทพฯ (850 กม.)

2) **ระเบียบเศรษฐกิจเชียงใหม่-ภูตู่-ผาแก้ว-เวียงจันทน์** 646 กม.สพพ. ได้ศึกษาสำรวจแล้ว

3) **ระเบียบเศรษฐกิจพม่า-ไทย-ลาว** (เส้นทางเมาะละหม่าง-เมยวดี-แม่สอด-ตาก-สุโขทัย-อุตรดิตถ์-ภูตู่-ผาแก้ว-ปากลาย-ไชยะบูลี-หลวงพะบาง) ระยะทางประมาณ ๘๘๘ กม. ซึ่งระเบียบเศรษฐกิจเส้นนี้จะเป็นจุดเชื่อมเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดเพื่อจี้จ้าววันเดียวเที่ยว 3 ประเทศ พม่า-ไทย-ลาว จากเมืองเมยวดี - แม่สอด-ภูตู่-ผาแก้ว เมืองปากลาย แขวงไชยะบูลี ด้วยระยะทางประมาณ 454 กม.

5. **เป็นประตูสู่ประชาคมอาเซียน** เพราะมีเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่ครอบคลุมภูมิภาคต่าง ๆ จะทำให้การเดินทางผ่านด่านภูตู่-ด่านผาแก้วสามารถเดินทางไปได้หลากหลายเส้นทาง คือ

- 1) ไชยะบูลี - อุดมไซ -หลวงน้ำทา - เซียงรุ่ง (สิบสองปันนา) - คุนหมิง (ยูนนาน): R3a
 - 2) อุดมไซ -เดียนเบียนฟู-เวียดนาม-จีน
 - 3) ปากลาย - เวียงจันทน์ - ปากซัน - ด่านน้ำพาว -เวียดนามกลาง - เว้ -ดานัง
 - 4) ภูตู่ - อุตรดิตถ์ - สุโขทัย - ตาก - แม่สอด - เมยวดี - เมาะละหม่าง - ย่างกุ้ง/เนปยีดอร์
 - 5) ภูตู่-อุตรดิตถ์-ท่าอากาศยานนานาชาติเซียงใหม่/กรุงเทพฯ และต่อไปประเทศต่าง ๆ
- ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุตรดิตถ์

6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน

1.1) ทรัพยากรดิน

ศักยภาพของดินในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถแบ่งเป็นบริเวณต่างๆ ได้ดังนี้

- บริเวณที่เหมาะสมในการทำนา แบ่งเป็นบริเวณที่เหมาะสมมาก ได้แก่ บริเวณอำเภอตรอน และบางส่วนของอำเภอฟิชัย ส่วนบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอลับแล

- บริเวณที่เหมาะสมในการปลูกพืชไร่ ได้แก่ บริเวณอำเภอฟิชัย และบางส่วนของอำเภอเมือง

- บริเวณที่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกพืชไร่ทั่วไป แต่เหมาะสมสำหรับเป็นพื้นที่สำหรับเป็นทุ่งหญ้า เลี้ยงสัตว์หรือปลูกป่า ได้แก่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอบ้านโคก อำเภอปากท่า อำเภอน้ำปาด และบางส่วนของอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ และอำเภอลับแล

(1) สถานการณ์

1. ดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำและเสื่อมโทรม ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำประมาณ 1,481,829.1 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 22.24 ของพื้นที่ดินที่มีปัญหาทั้งหมด

ปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำและเสื่อมโทรม ได้แก่ อำเภอน้ำปาด อำเภอฟากท่า และอำเภอบ้านโคก เนื่องจากการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นระยะเวลา ยาวนาน โดยขาดการปรับปรุงดิน ประกอบกับพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันสูงทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินอย่างกว้างขวาง ความอุดมสมบูรณ์ และดินจึงเสื่อมโทรมลงเรื่อย ๆ

2. ดินตื้น และลูกรังปะปนในเนื้อดิน มีพื้นที่ประมาณ 746,622.1 ไร่ หรือ ร้อยละ 11.21 พื้นที่ที่มีปัญหาดินตื้น และลูกรังปะปนในเนื้อดิน ได้แก่ อำเภอท่าปลา อำเภอทองแสนขัน และอำเภอพากทำ

3. ดินมีการชะล้างพังทลาย เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากเนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่ของจังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วย พื้นที่ตอน และพื้นที่สูง มีประมาณ 3,803,887 ไร่ หรือร้อยละ 57.10 พื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลาย ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด และอำเภอบ้านโคก จากสภาพภูมิประเทศที่มีความลาดชันสูงประกอบกับปริมาณฝนชุกในแต่ละปี และมีการใช้ทรัพยากรดินและป่าไม้ที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม ล้วนแต่ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินอย่างกว้างขวางและรุนแรง

4. ดินมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย นอกจากความอุดมสมบูรณ์ต่ำแล้ว ความสามารถในการอุ้มน้ำก็ต่ำด้วย จึงดูดซับน้ำได้น้อยทำให้พืช ที่ปลูกมักขาดน้ำได้ง่าย โดยเฉพาะในระยะที่ฝนทิ้งช่วง จังหวัดอุตรดิตถ์มีปัญหาดินมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายประมาณ 629,670 ไร่ หรือร้อยละ 9.45

(2) ปัญหา

ประเด็นปัญหาทรัพยากรดิน	พื้นที่ที่เกิดปัญหา	ระดับผลกระทบต่อประชาชน (1 - 4)	ระดับผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ (1 - 4)	ระดับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (1 - 4)	สรุปความรุนแรงของปัญหา
ดินเสื่อมโทรม ขาดความ อุดมสมบูรณ์	อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด อำเภอพากทำ และอำเภอบ้านโคก	3	3	3	4

หมายเหตุ : ระดับผลกระทบปัญหา ระดับ 1 น้อยที่สุด ระดับ 2 น้อย ระดับ 3 มาก และระดับ 4 มากที่สุด

7. โครงสร้างพื้นฐาน

7.1 ไฟฟ้า

จังหวัดอุตรดิตถ์ได้รับกระแสไฟฟ้าจากแหล่งกำเนิดสำคัญ 3 แหล่ง คือ เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนภูมิพล และโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง จุดที่มีการใช้ไฟมากที่สุดคือ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ รองลงมา คือ อำเภอพิชัย และอำเภอลับแล สำหรับประเภทการใช้ไฟมากที่สุดคือ ประเภทที่อยู่อาศัย รองลงมา คือ สถานธุรกิจและอุตสาหกรรมการใช้ไฟฟ้าของจังหวัดอุตรดิตถ์ทุกหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้แล้ว

7.2 แหล่งน้ำ

การประปา จังหวัดอุตรดิตถ์มีกำลังการผลิตน้ำประปา 10,183,900 ลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำที่ใช้ในระบบ 6,853,302 ลูกบาศก์เมตร และมีจำนวนผู้ใช้น้ำทั้งจังหวัด 20,939 ราย โดยเทศบาลเมืองฯ มีจำนวนผู้ใช้น้ำมากที่สุด 8,994 รายและเทศบาลตำบลพากทำมีจำนวนผู้ใช้น้ำน้อยที่สุด 150 รายจากการขยายตัวของกลุ่มประชากรและความเจริญในด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการขยายตัวของหมู่บ้าน อีกจำนวนมาก ส่งผลทำให้ มีความต้องการระบบประปาเพิ่มขึ้น ซึ่งหมู่บ้าน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถให้บริการได้อย่างพอเพียง

การชลประทาน สามารถส่งน้ำ ที่เก็บกักไว้ ในอ่างเก็บน้ำ ไปใช้ในระบบชลประทานได้เป็นพื้นที่ 150,000 ไร่ (ประมาณ 25 % ของพื้นที่นา) น้ำจากอ่างเก็บน้ำจะถูกปล่อยออกไปยังพื้นที่เพาะปลูกในทุ่งราบสองฝั่งแม่น้ำนาน กับพื้นที่ทุ่งเจ้าพระยาทั้งในฤดูฝน และฤดูแล้ง ในปริมาณที่ได้มีการตกลงร่วมกันไว้กับกรมชลประทาน

7.3 การคมนาคม

จังหวัดอุตรดิตถ์มีโครงข่ายถนนที่สามารถติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้อย่างสะดวกทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ มีทางหลวงแผ่นดิน 2 สาย (สายหมายเลข 11 และสายหมายเลข 102) ทางหลวงจังหวัด 30 สาย โดยเมื่อพิจารณาเส้นทางรถโดยสารประจำทางระหว่างชุมชนต่าง ๆ ภายในจังหวัดกับจังหวัดอื่น ๆ มีจำนวนรวมกว่า 50 สาย ประกอบด้วย เส้นทางเดินรถในชุมชนเมืองอุตรดิตถ์ เส้นทางเดินรถระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านจังหวัดอุตรดิตถ์ และเส้นทางเดินรถภายในจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเส้นทางระหว่างเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ กับอำเภอ ตำบล หมู่บ้านในเขตจังหวัด ชุมชนที่มีรถโดยสารประจำทางผ่านมากที่สุด คือ เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ รองมาคือ เทศบาลตำบลในเมือง เทศบาลตำบลวังกะพี้ เทศบาลตำบลทุ่งยั้ง เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ และเทศบาลตำบลหัวดวง โดยมีเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์เป็นศูนย์กลางการคมนาคมระหว่างภาคเหนือและการคมนาคมภายในจังหวัด เป็นจุดที่มีการหยุดพักของรถโดยสารระหว่างทางจำนวนมาก

ทางรถไฟ มีเส้นทางรถไฟสายเหนือจากกรุงเทพมหานครถึงจังหวัดเชียงใหม่ผ่านเมืองอุตรดิตถ์ และมีเส้นทางแยกจากสถานีบ้านดารา ในเขตอำเภอพิชัย ไปยังสถานีสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ในเขตจังหวัดอุตรดิตถ์มีเส้นทางรถไฟผ่าน 3 อำเภอ คือ พิชัย ตรอน และเมืองอุตรดิตถ์ มีสถานีรถไฟ รวม 12 สถานี สถานีที่สำคัญมากที่สุด 2 สถานี คือ สถานีศิลาอาสน์ และสถานีอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จัดเป็นสถานีรถไฟที่สำคัญของเส้นทางเดินรถสายเหนือ เพราะเป็นจุดขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ และผู้โดยสารจำนวนมาก รวมทั้งเป็นจุดเติมน้ำมัน เชื้อเพลิง และสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

8. ด้านสาธารณสุข

จังหวัดอุตรดิตถ์ มีจำนวนสถานพยาบาลแผนปัจจุบันที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน ทั้งสิ้น 10 แห่ง มีจำนวนเตียงผู้ป่วย 940 เตียง ในจำนวนนี้เป็นสถานพยาบาลที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข คือ โรงพยาบาลอุตรดิตถ์ และโรงพยาบาลชุมชน จำนวนเตียง 850 เตียง สังกัดกระทรวงกลาโหม คือ โรงพยาบาลค่ายพิชัยดาบหัก จำนวนเตียง 90 เตียง อัตราส่วนเตียงผู้ป่วยต่อประชากร เท่ากับ 1 : 501

บุคลากรทางการแพทย์ที่สำคัญ คือ มีแพทย์ 137 คน ทันตแพทย์ 36 คน เภสัชกร 57 คน พยาบาล 841 คน อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1 : 3,384 อัตราส่วนทันตแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1 : 12,877 และอัตราส่วนเภสัชกรต่อประชาชนเท่ากับ 1:8,133

9. สินค้าและผลไม้ที่สำคัญของจังหวัด

อุตรดิตถ์มีสินค้าที่น่าสนใจมากมาย ได้แก่ ทุเรียนหลง – หลิน ลับแล ลองกอง- ลางสาดหวาน สินค้าผ้าพื้นเมือง ผ้าซิ่นตีนจก ผ้าทอลายพื้นเมืองยกดอก และผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมือง ลูกทาวเชื่อม ขนมหเทียนสวยเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ดาบเหล็กน้ำพี้ ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์แปรรูปผักตบชวา และไม้กวาดตองกงสามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าในเมืองและในทุกอำเภอ